

Załącznik do uchwały nr/2018
Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 2018 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE LIPIANY
NA LATA 2018-2020**

Lipiany, styczeń 2018 rok

Spis treści	Strona
Rozdział I. Wiadomości ogólne	3
1. Wprowadzenie	3
2. Uwarunkowania prawne realizacji programu	4
3. Diagnoza sytuacji rodzin w gminie Lipiany	4
4. Zasoby gminy	8
Rozdział II. Cele, założenia i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny	9
1. Cele Programu	9
2. Założenia Programu	9
3. Zadania Programu	10
4. Odbiorcy Programu	11
5. Przewidywane efekty realizacji Programu	12
6. Realizatorzy Programu	12
7. Źródła finansowania	13
8. Monitoring i ewaluacja	13

Rozdział I. Wiadomości ogólne

1. Wprowadzenie.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Lipiany na lata 2018-2020 jest dokumentem strategicznym opracowanym, w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielenia szczególnej pomocy rodzinie i dziecku.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych.

Rozpatrując funkcję rodziny rozumianej jako grupa i instytucja społeczna, możemy wyróżnić:

1. Funkcje instytucjonalne – funkcje dotyczące rodziny i małżeństwa jako instytucji społecznej : prokreacja, ekonomiczna, opiekuńcza, socjalizacyjna, stratyfikacyjna, integracyjna;

2. Funkcje osobowe – dotyczące rodziny jako grupy społecznej: małżeńska, rodzicielska oraz braterska.

Nie wszystkie rodziny wypełniają swoje funkcje na tym samym poziomie.

Podmiotem realizującym ten cel na poziomie gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach. Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny. Pomoc powinna

koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

2. Uwarunkowania prawne realizacji programu.

Zadania przyjęte do realizacji, w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (j.t. Dz. U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.);
- Konwencja o prawach dziecka;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 332);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1286);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. z 2012 r., poz. 124 z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem”.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 wyznacza priorytety i cele do realizacji oraz wskazuje na przebieg procesu monitorowania programu.

3. Diagnoza sytuacji rodzin w gminie Lipiany.

Gmina Lipiany jest gminą miejsko - wiejską położoną w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie pyrzyckim. Na dzień 31 grudnia 2017 r. liczyła 5874 mieszkańców.

Do określenia zadań Gminnego programu wspierania rodziny niezbędna jest analiza danych o osobach i rodzinach z terenu Gminy objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach. Na dzień 31.12.2017 r. wsparciem objęto 221 rodzin. Głównym powodem udzielania pomocy było:

- bezrobocie – 283 osoby;
- ubóstwo – 115 osób;
- niepełnosprawność – 96 osób;
- długotrwała lub ciężka choroba – 93 osoby;
- alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach wielodzietnych – 41 osób.

Od kilku lat coraz wyraźniej dostrzegany jest kryzys w rozwoju moralnym i kulturowym nie tylko dzieci i młodzieży, ale także wielu rodziców. Związane jest to często z innymi problemami występującymi w rodzinie tj. utrata lub brak pracy, niewiele środków na bieżące utrzymanie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach działający na podstawie Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.) o pomocy społecznej ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby, możliwości. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny zaangażowani w pomoc rodzinom współpracują ściśle ze specjalistami, takimi jak terapeuci, pedagodzy, prawnicy, kuratorzy.

Tabela nr 1. Dane statystyczne z ostatnich 3 lat w zakresie ilości osób objętych wsparciem tut. Ośrodka na dzień 31 grudnia każdego roku.

ROK	2015	2016	2017
Ilość mieszkańców w Gminie Lipiany	5939	5903	5874
Ilość rodzin objętych wsparciem finansowym OPS	210	218	221
Ilość osób w rodzinach korzystających ze wsparcia finansowego OPS	438	479	424
Ilość Niebieskich Kart założonych w rodzinach doświadczających przemocy w rodzinie	13 (w tym w jednej rodzinie dokonano kolejnego zdarzenia)	17 (w tym w dwóch rodzinach dokonano kolejnego zdarzenia)	14 (w tym w dwóch rodzinach dokonano kolejnego zdarzenia)

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach realizując Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje klasyfikację rodzin wspieranych przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

1. Rodziny jeszcze wydolno wychowawcze :

- rodziny zagrożone występowaniem jedynie trudności opiekuńczo – wychowawczych;
- rodziny, w których występują okresowe trudności opiekuńczo – wychowawcze;

2. Rodziny niewydolne wychowawczo:

- rodziny wieloproblemowe, w których występują nasilone trudności opiekuńczo – wychowawcze;
- rodziny zagrożone ograniczeniem praw rodzicielskich;

3. Rodziny dysfunkcyjne:

- rodziny zagrożone ograniczeniem praw rodzicielskich;
- rodziny z dzieckiem w pieczy zastępczej rokujące możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej;
- rodziny z dzieckiem w pieczy zastępczej, u której nie stwierdzono możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Praca z rodziną w obszarze opiekuńczo – wychowawczym prowadzona jest ze wszystkimi wymienionymi rodzinami z wyłączeniem ostatniej wyżej sklasyfikowanej – rodziny z dzieckiem w pieczy zastępczej, u której nie stwierdzono możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego. W przypadku gdy OPS poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.). Po przeprowadzeniu wywiadu, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny, z której może wynikać konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny. Pracownik socjalny występuje do Dyrektora OPS z wnioskiem o jego przydzielenie.

Tabela nr 2. Dane statystyczne ostatnich trzech lat w zakresie pracy asystenta rodziny na dzień 31 grudnia każdego roku:

ROK	2015	2016	2017
Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta	8	12	12
Ilość rodzin, które zakończyły pracę z asystentem ze względu na osiągnięcie celu	0	1	1

Ilość rodzin, które zakończyły pracę z asystentem ze względu na brak współpracy, brak efektów lub zmianę miejsca zamieszkania.	0	0	2
--	---	---	---

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zastosowana jest piecza zastępcza, którą sprawuje się w formie:

- rodzinnej (rodziny spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne, a także rodzinne domy dziecka),
- instytucjonalne (placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne).

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela nr 3. Dane statystyczne z ostatnich trzech lat w zakresie realizacji zadań z pieczy zastępczej na dzień 31 grudnia każdego roku:

ROK		2015	2016	2017
Ilość dzieci w pieczy zastępczej, za które Gmina odprowadzała odpłatność do Powiatu.		10	10	11
Ilość dzieci, za które odpłatność wynosi:	10%	7	4	2
	30%	3	3	3
	50%	0	3	6
Ilość rodzin z których dzieci wyszły do pieczy zastępczej.		3	0	1

Ilość dzieci, które w ciągu roku powróciły do rodziny biologicznej lub osiągnęły pełnoletniość.	0	0	0
Kwota wydatkowana na opiekę i wychowanie dzieci w pieczy zastępczej.	39 525, 88	66 935,22	113 474,98

4. Zasoby Gminy Lipiany:

Program wspierania rodziny na lata 2018 - 2020 będzie służył realizacji zadań gminnej polityki rodzinnej. Działania na rzecz dziecka i rodziny realizują instytucje opisane w poniższej tabeli.

Tabela nr 4. Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Lipiany:

1. Urząd Miejski Pl. Wolności 1, 74-240 Lipiany.	Przyznawanie i wypłacanie stypendiów.
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach ul. Myśluborska 3, 74-240 Lipiany.	Praca socjalna, pomoc finansowa, rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, aktywizacja społeczno-zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, organizowanie wypoczynku letniego, karta dużej rodziny, poradnictwo psychologiczne, prawne.
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Plac Wolności 1, 74-240 Lipiany.	Wsparcie psychologiczne, przygotowywanie i realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci, młodzieży, , świetlice środowiskowe; - przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu.
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy OPS w Lipiany, 74-240 Lipiany, ul. Myśluborska 3.	Wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu problemu przemocy.
5. Placówki oświatowo-wychowawcze z terenu gminy Pyrzyce:	Działalność edukacyjno- wychowawcza, psychologiczno-edukacyjna, wsparcie pedagogiczne, psychologiczne dla rodziców i dzieci, realizacja programów edukacyjnych.

- Zespół Szkół, Przedszkole miejski im. Kubusia Puchatka.	
6. Placówki służby zdrowia.	Działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej.
7. Parafie z terenu gminy.	Działalność charytatywna, pomoc finansowa, organizowanie wypoczynku.

Źródło: opracowanie własne.

W Gminie Lipiany funkcjonuje szeroki wachlarz form pomocy dla dziecka i rodziny ze strony powyższych instytucji. Są to zarówno poradnictwa jak i konkretne usługi, które wspierają zwalczanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej, zajmują się profilaktyką, walką z sytuacjami kryzysowymi, nałogami itp. . Instytucje wspierają i pomagają, w stworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej.

II. Cele, założenia i realizacja Gminnego Programu Wspierania rodziny.

1. Cele Programu

Głównym celem Programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku biologicznej rodziny oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w gminie Lipiany.

Cele szczegółowe:

- 1) Praca nad bezpieczeństwem socjalnym rodzin;
- 2) Wspieranie potencjału rozwojowego rodzin;
- 3) Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym;
- 4) Podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;

2. Założenia Programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2018 - 2020. Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny poprzez działania mające służyć:

- wspieraniu potencjału rozwojowego rodziny, biologicznej na wczesnym etapie jej funkcjonowania;
- wzmocnieniu systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz ochrony dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem;
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy;
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie stosownych działań profilaktyczno – edukacyjno – wychowawczych w środowisku;
- zapobieganiu powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia.

3. Zadania Programu

Harmonogram Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 w gminie Lipiany przedstawiony, w formie poniższej tabeli nr.

Tabela nr 5. Harmonogram Programu.

L.p.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	Prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz rodziny.	1) udział w kampaniach konferencyjnych seminariach promujących wartość rodziny; 2) udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci.	2018-2020	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- ilość plakatów, ulotek, - utworzenie zakładki na stronie internetowej, - ilość programów
2.	Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji	1) Praca socjalna skierowana na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poradnictwo specjalistyczne	2018-2020	Wszystkie podmioty uczestniczące	- ilość porad udzielonych - ilość rodzin objętych pomocą finansową, rzeczową, ilość dzieci

	opiekuńczo-wychowawczej.	2) udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej, pomoc w formie dożywiania dzieci w szkołach, udzielenie dzieciom stypendiów szkolnych; 3) wsparcie asystenta rodziny, pracownika socjalnego.		w realizacji Programu	dożywianych w szkołach, - ilość przyznanych stypendiów szkolnych, - ilość kontraktów socjalnych
3.	Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny.	1) Współpraca szkół, policji, służby zdrowia, kuratorów, Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, 2) stała współpraca z PCPR jednostką realizującą działania z zakresu pieczy zastępczej, 3) doskonalenie kadry.	2018-2020	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	-liczba spotkań, szkoleń konferencji itp.

Źródło: opracowanie własne.

4. Odbiorcy Programu.

Adresatami Programu są rodziny zamieszkałe w Gminie Lipiany przeżywające trudności w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, rodzice, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej oraz rodziny, w których na świat przyjdzie lub przyszło dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Rodziny, do których adresowane jest wsparcie odznaczają się różnym poziomem kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, istotnych z punktu widzenia zapewnienia właściwej opieki małoletnim dzieciom.

Rodzaj i zakres oferowanej pomocy powinien uwzględniać stopień występujących dysfunkcji w obszarze opiekuńczo – wychowawczym .

5. Przewidywane efekty realizacji Programu.

Efektem podejmowanych działań zawartych w niniejszym Programie będzie osiągnięcie głównego celu, jakim jest ogólna poprawa funkcjonowania rodziny w okresie przewidzianym na realizację ww. Programu:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny;
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego;
- podniesienie poziomu i rozwój różnorodnych form pomocy rodzinie;
- ograniczenie dysfunkcji społecznych;
- zminimalizowanie negatywnych zachowań;
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy;
- pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej.

6. Realizatorzy Programu

Zadania Gminy w zakresie wspierania rodziny określa art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednym z nich jest opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Głównym realizatorem Programu będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach przy współpracy z następującymi instytucjami:

1. Urząd Miejski w Lipianach;
2. Zespół Interdyscyplinarny;
3. Komisariat Policji;
4. Placówki oświatowe i kulturalne;
5. Zakłady ochrony zdrowia;
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach;
7. Organizacje pozarządowe.

7. Źródła finansowani

Realizacja Programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

8. Monitoring i ewaluacja

Koordynatorem programu jest Ośrodek pomocy Społecznej w Lipianach. Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach przedmiotowego programu, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników. Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach co roku do 31 marca przedkłada Burmistrzowi sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji programu.

Niniejszy dokument został opracowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach.

UZASADNIENIE:

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach (wg stanu na dzień 31.12.2017 r.) wynika, że z terenu gminy Lipiany liczba dzieci w rodzinach zastępczych w 2017 roku wynosiła 4 w tym:

- w spokrewnionych rodzinach zastępczych 4 dzieci,
- w niezawodowych rodzinach zastępczych 0 dzieci,
- w zawodowych rodzinach zastępczych 0 dzieci,
- w Rodzinnym Domu Dziecka 0 dzieci.

Zgodnie z treścią art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz.332 ze zm.) rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Zadaniem ww. Programu jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna...) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. System wspierania rodziny i pieczy zastępczej został utworzony także ze względu na dobro dzieci, które

potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery miłości i zrozumienia.

Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Projekt uchwały przedkłada Burmistrz Lipian.

Opracowała: Iwona Tabor